

Valodas tehnoloģijas un argumentācija advokāta komunikācijā

Ilze Cīrule

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Ievads. Viena no cilvēka vajadzībām ir justies drošībā, aizstāvēt savas intereses un vērtības, uzskatus, bet šīs vajadzības palīdz apmierināt advokāta profesionālā komunikācija. Advokāts īsteno komunikāciju starp varu, likumu, tiesu – no vienas puses – un cilvēku, sabiedrības locekli – no otras puses –, tādējādi nodrošinot komunikāciju ar sabiedrību kopumā.

Advokatūras likums nosaka, ka advokāts ir neatkarīgs un profesionāls jurists, kas sniedz juridisko palīdzību, aizstāvot un pārstāvot tiesā un pirmstiesas izmeklēšanā personu likumīgās intereses, sniedzot juridiskas konsultācijas, gatavojot juridiskus dokumentus un veicot citas juridiskas darbības.

Civillietās profesionāls jurists parasti seko tam, lai pareizi un savlaicīgi izskatītu un risinātu civillietas, lai aizsargātu aizskartās vai apstrīdētās klienta tiesības, brīvības, intereses, kurās savukārt sargā likums. Civillietās pārsvarā tiek risināti konflikti, kas radušies ģimenē, darba attiecībās, zemes, finanšu lietās, kā arī citās tiesiskās attiecībās; strīdi, kas skar uzņēmējdarbību un citas ekonomiskās darbības.

Krimināllietās advokāta galvenais uzdevums ir aizstāvēt klienta tiesības, likumīgās intereses, gan to, kuri cietuši no noziedzīgas rīcības, gan to, kurus nepamatoti apvaino, nosoda, kuriem tiek ierobežotas tiesības un brīvības. Nevienam nevar atzīt par vainīgu kāda nozieguma izdarīšanā un sodīt, saukt pie kriminālatbildības, kā tikai noteiktā kārtībā, tiesas ceļā. Advokatūras likumā ir rakstīts, ka krimināllietās zvērināti advokāti uzņemas aizstāvēt personas, kurām ir tiesības uz aizstāvību, un notiesātos, pārstāv cietušos un sniedz juridisko palīdzību jebkurai personai kriminālprocesā.

Gan civillietās, gan krimināllietās advokāts piedalās konfliktu risināšanā, un viņa veiksmīgu darbību nodrošina prasme lietot pareizo vārdu, valodas tehnoloģiju, izvēlēties tā nodošanas veidu, argumentācijas metodi, apzināti novēršot traucējumus komunikācijas procesā. Praktiski runa ir par to, ka profesionāls jurists pārstāv klienta intereses, sniedz ticamu, saprotamu un svarīgu informāciju, kuru cilvēks var uztvert, vērtēt, saskaņā ar to rīkoties un kura kalpo par pamatu tālāku brīvu diskusiju attīstībai sabiedrībā, kas turpmāk palīdzētu tuvināt dažādu dzīves problēmu risinājumus.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Strādājot ar Latvijas brīvvalsts advokātu (G. Brēms, A. Novackis, J. Šmidts) atsevišķiem tekstiem, to valodu un argumentāciju, kā arī mūsdienu advokātu (A. Markevičs, A. Ludvigs, J. Laiviņš) dažās civillietās un krimināllietās rakstīto, radās mērķis analizēt un sniegt ieskatu tajā, kāda ir valoda un argumentācija, kuru lietojuši un lieto profesionāli juristi komunikācijā civillietās un krimināllietās; kā šī tiesību speciālistu valoda saskaras un krustojas ar to valodu, kuru cilvēki lieto ikdienas dzīvē, sadzīvē saskarsmē; kā argumentācija palīdz realizēt advokāta izvirzīto virzību un tēzi (vai tēzes) attiecīgajā procesā, aizstāvot vai pārstāvot klienta intereses.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tika analizēta advokātu rakstīto tekstu valoda un argumentācija.

Rezultāti. Tika izskatītas un analizētas advokātu G. Brēma, A. Novacka, J. Šmidta, A. Markeviča, A. Ludviga, J. Laiviņa runas civillietās un krimināllietās, to valoda un argumentācija.

Secinājumi.

1. Advokāta veiksmīgu darbību nodrošina prasme lietot pareizo vārdu, izvēlēties tā nodošanas veidu, argumentāciju, apzināti novēršot traucējumus komunikācijas procesā. Laba valoda advokātam dod lielas priekšrocības, bet laba, argumentēta runa un rakstītais tiek uzskatīts gandrīz par tiesību zinātņu speciālista reputācijas atslēgu.
2. Advokāta valoda (kā jebkura cita tiesību zinātņu speciālista valoda) ir jāaplūko kā fundamentāls pamats likumdošanai, kas nodrošina tiesību zinātņu speciālista komunikāciju ar konkrēto klientu un sabiedrību kopumā.
3. Pastāv ciešs sakars starp lingvistiku, tiesību zinātnēm un sabiedrību, diemžēl ne vienmēr un ne visi to atzīst.
4. Jebkuram tiesību zinātņu speciālistam, ne tikai advokātam, biežāk jādomā par viņa radītā teksta uztvērēju, kā arī lielāka uzmanība jāvelta savai valodai un domas izklāsta loģiskumam.
5. Ļoti bieži tiesību zinātņu speciālista, tostarp advokāta, kvalitāti nosaka viņa valodas kvalitāte.